

ISSN 2181-6883

PEDAGOGIK MAHORAT

Ilmiy-nazariy va metodik jurnal

3-son (2020-yil, iyun)

Jurnal 2001-yildan chiqa boshlagan

Buxoro – 2020

MUNDARIJA

DOLZARB MAVZU	7
Носир МАҲМУДОВ. Интеллектуал салоҳият ва педагогик маҳорат, инвестиция – инновацион ривожланишнинг асоси.....	7
PEDAGOGIKA VA PSIXOLOGIYA.....	13
Shirinboy OLIMOV. Pedagogik texnologiyaning ilmiy asoslari.....	13
Шаҳноза ҚУЛИЕВА, Акмал ТЎРАЕВ. Бўлажак ўқитувчиларни тайёрлашда модулли таълим технологияларининг аҳамияти.....	17
Наргиза ХАЛИЛОВА. Шахс психологик тараққиётини таъминлашда рефлексивликни ривожлантириш усулларини такомиллаштириш технологиялари.....	22
Дилафрўз БАРАТОВА. Маҳаллада психологик хизмат ташкил этилишининг ўзига хослиги.....	32
Дилрабо АМРИДИНОВА Илк уйғониш даври мутафаккирлари ижодида комил инсон ғояси.....	35
Иноятхон ТҲҲЧИЕВА. Таълим муассасаларида ёшлар ижтимоий фаоллигини оширишда ўқитувчининг тутган ўрни.....	38
Феруз ГАНЖИЕВ. Мактабгача таълим муассасаси тарбиячиларининг социал интеллекти ва касбий компетенцияларининг амалий жиҳатдан ўрганилиши.....	42
Анвар ХИКМАТОВ. К вопросу развития системы военной разведки Амира Темура.....	47
Анвар АЛИМОВ, Иқбол САВРИЕВА, Бўлажак касб таълими ўқитувчиларини тайёрлашда педагогик инновациялардан фойдаланиш имкониятлари.....	50
Шоҳида ЮСУПОВА. Инновационная деятельность преподавателей при формировании технического мышления студентов в технических вузах.....	60
Зебо ҲАСАНОВА. Бўлажак ўқитувчиларда ахлоқий-эстетик дунёқарашни ривожлантиришнинг психологик асослари.....	64
Дилафруз ФАРСАХОНОВА. Педагогика олий таълим муассасалари талабаларини маънавий-ахлоқий тарбиялашнинг шакл ва методлари.....	71
Зулфия БОЛТАЕВА. Целевые ориентиры построения современного урока на основе личностно-ориентированного подхода в условиях коллаборативной среды.....	77
Ситора УМАРОВА. “Жавомеъ ул-хикоёт ва лавомеъ ул-ривоёт”да инсонпарварлик ғоялари.....	81
Феруза АЛКАРОВА. Ўқувчиларнинг амалий кўникмаларини фаоллаштиришга йўналтирилган вазиятлар самарадорлиги.....	84
Адхамжон ЗИЯЕВ, Улуғбек МАҚСУДОВ. Ўқувчиларда фуқаролик туйғусини миллий кадриятлар асосида тарбиялашнинг педагогик жиҳатлари.....	87
Zarina MURODOVA. Ilmiy-axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishida intellektual salohiyatning shakllanishi.....	91
Гулжан КУТТИБЕКОВА. Инновационная модель применения технологий артпедагогика и арттерапии в процессе эстетического воспитания младших школьников.....	95
Шокир ДОНИЁРОВ. Ўқувчилар жамоаси билан ишлашда бошқарув услубларидан фойдаланиш имкониятлари.....	99
Дилфуза ЖАББОРОВА. Масофали таълим – педагогик технологияларнинг муҳим таркибий қисми сифатида.....	103
Маъмура ЁДГОРОВА. Бўлажак мутахассисларнинг ижодий фикрлашларини шакллантиришда муаммоли ўқитиш технологиясини қўллаш методикаси.....	106
Umida XALIKOVA. Raqamli texnologiyalar – maktabgacha ta’lim yoshidagi bolalarning aqliy salohiyatini rivojlantiruvchi vosita sifatida.....	111
Азиза БОБОКЕЛДИЕВА. Бола қобилиятларини ривожлантиришда ижодий ўйинларнинг аҳамияти.....	118
Jahongir KARSHIYEV. Darsdan tashqari mashg‘ulotlar jarayonida talabalar dunyoqashini shakllantirish jarayonini loyihalash.....	121
Муталиб МИРЗАЕВ. Китобхонлик – маънавий тарбияни шакллантирувчи омил сифатида.....	127
Феруза Саидкулова. Талабаларда иқтисодий компетенцияни ривожлантиришнинг ҳуқуқий-меъриий асослари.....	132
МАКТАБГАЧА ВА БОШLANG‘ICH TA’LIM.....	137
Абдурашид ТУРҲУНОВ. Мактабгача ёшдаги болаларни мактабга психологик тайёрлаш.....	137
Бузулайҳо ҚОДИРОВА. Бадий асарлар воситасида бошланғич синф ўқувчиларида тарихий онгни шакллантириш масалалари.....	142
Rustambek QO‘LDOSHEV. Chapaqay bolalarni maktabga qanday tayyorlash kerak?.....	145

Shirinboy OLIMOV

Buxoro davlat universiteti
pedagogika kafedrası professori,
pedagogika fanlari doktori

PEDAGOGIK TEXNOLOGIYANING ILMIY ASOSLARI

Ushbu maqolada zamonaviy pedagogik texnologiyalarni o'qув jarayonida qullash zarurati, uning ilmiy asoslari haqida suz yuritilib, zamonaviy pedagogik texnologiyalarning muhim tarkibiy qismi hisoblangan hamkorlikda o'qitishning imkoniyatlari, mazmuni, afzalliklari ochib berilgan. Shuningdek, maqolada o'qitish jarayonida o'qituvchi-o'quvchi, obyekt-subyekt tarzidagi hamkorlikka asoslangan ta'lim berish jarayonining xususiyatlari kursorib berilgan. Hamkorlik pedagogikasining xorijiy davlatlar va mamlakatimizda qullanilishi haqidagi fikrlar qisqisq ta'xli qilingan.

Калит сўзлар: *та'лим, тарбия, та'лим технологиялари, зamonaviy педагогик технологиялар, hamkorlikda o'qitish, o'qituvchi-o'quvchi hamkorligi, didaktik tizim, o'qув materiali, rivojlanitiruvchi ta'lim.*

V данной статье речь идет о необходимости применения современных педагогических технологий в учебном процессе, раскрыты возможности, содержание, преимущества совместного обучения, являющегося важной составляющей современных педагогических технологий.

V статье также указаны особенности образовательного процесса, основанного на сотрудничестве в стиле преподаватель-студент, объекта-субъекта в процессе обучения. Сделан сравнительный анализ мнений о применении педагогики сотрудничества в зарубежных странах и в нашей стране.

Ключевые слова: *образование, воспитание, образовательные технологии, современные педагогические технологии, совместное обучение, сотрудничество учителя и ученика, didakticheskaya sistema, учебный материал, развивающее образование.*

This article deals with the need to apply modern pedagogical technologies in the learning process, reveals the possibilities, content and advantages of joint learning, which is an important component of modern pedagogical technologies.

The article also specifies the peculiarities of the educational process based on cooperation in the style of a teacher-student, object-subject in the learning process. A comparative analysis of opinions on the application of pedagogy of cooperation in foreign countries and in our country is made.

Key words: *education, upbringing, educational technologies, modern pedagogical technologies, joint learning, teacher-student cooperation, didactic system, educational material, developing education.*

Bugungi ta'lim-tarbiya islohoti bo'lajak mutaxassislarni kasbiy faoliyatga tayyorlashda ularning bilim, ko'nikma va malakalarini zamonaviy talablarga mos shakllantirish muammosini dolzarb qilib qo'ydi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi PF-4947-son Farmonining 4.4-bandida belgilab qo'yilgan "Ilmiy-tadqiqot va innovatsiya faoliyatini rag'batlantirish, ilmiy va innovatsiya yutuqlarini amaliyotga joriy etishning samarali mexanizmlarini yaratish, oliy o'quv yurtlari va ilmiy-tadqiqot institutlari huzurida ixtisoslashtirilgan ilmiy-eksperimental laboratoriyalar, yuqori texnologiya markazlari va texnoparklarni tashkil etish" [1] ustuvor vazifalar sifatida belgilab qo'yilgan. Mazkur vazifalarning samarali hal etilishi o'z navbatida innovatsion ta'lim muhitini tashkil etish va ta'lim-tarbiya jarayonida yangi zamonaviy texnologiyalarni ishlab chiqish va amalda joriy qilish orqali mavjud dolzarb muammo va kamchiliklarni bartaraf etishni taqozo etadi.

Pedagogikaga oid adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, hozirgi davrda **pedagogik texnologiya** tushunchasi ta'lim amaliyoti va nazariyasi ilmdan mustahkam o'rin egalladi, lekin uning pedagogikaning mukammal lug'atlaridagi o'rni hali noma'lumligicha qolmoqda.

Pedagogik texnologiya tushunchasining shakllanishi va rivojlanishi tarixida turli qarashlar mavjud bo'lgan: u texnik vositalar haqidagi ta'limot deb hamda o'qitish jarayonini loyihalashtirilgan holda izchil va

muntazam tashkil etish deb talqin qilingan. Hozirda pedagogik texnologiyalarning bir qancha ta'riflari mavjud.

V.P. Bospalko pedagogik texnologiyani *"amaliyotga tatbiq qilinadigan muayyan pedagogik tizim loyihasi"* sifatida belgilaydi. U pedagogik tizim texnologiyalar ishlab chiqish uchun asos bo'ladi, deb hisoblaydi. Bunda asosiy diqqat o'quv-pedagogik jarayonni oldindan loyihalashga qaratiladi, **didaktik vazifa va o'qitish texnologiyalari** tushunchasidan foydalaniladi. Shu tariqa V.P. Bospalko o'quv jarayonini loyihalash g'oyasini ilgari suradi, afsuski, pedagogik **texnologiya va loyiha** tushunchalari haqida aniqlik yo'q.

Pedagogik texnologiya ta'lim jarayoniga jadallik bilan kirib borayotgan bo'lsa ham, uning maqomi noaniqligicha qolib ketmoqda. Tadqiqotchilarning ishlarida fan va amaliyot oraliqidan o'rin egallamoqda.

N.F.Talizina har bir pedagog real pedagogik jarayonni tashkil etishdan oldin o'quv jarayoni haqida *texnologik darajada bilimlar tizimini bilib olgan bo'lishi shart* deb ta'kidlaydi. U fan va amaliyot oraliqida tamoyillarni olg'a suruvchi, metodlar ishlab chiquvchi, ularni izchil qo'llash kabi masalalar bilan shug'ullanuvchi alohida fan bo'lishi kerak, deb hisoblaydi, ularsiz pedagogik jarayon asoslanmay qoladi (texnologiya real o'qitish jarayoni sifatida) [3,38].

Ayrim mualliflar o'qitish texnologiyalariga fan va san'at oraliqidagi fan deb qaraydilar, boshqalari uni loyihalash bilan bog'laydilar.

Bir yondashuvda o'qitish texnologiyalari o'qitishning barcha vositalarini qamrab olgan qandaydir jihozlash sifatida ham belgilanadi. Unda texnologiya o'quv jarayonini texniklashtirishni taqozo qiladi.

Boshqa yondashuv esa texnologiyaga ta'lim amaliyotini yangi yoki zamonaviylashtirilgan bilimlar bilan ta'minlashning usuli sifatida qarashga imkoniyat beradi. Bunda texnologiyaga ta'limning ilmiy tamoyillari va amaliyotini tatbiq etish sifatida qaraladi.

Texnologiya tushunchasi 60-yillarda Amerika va G'arbiy Evropada ta'limning isloh qilinishi bilan bog'liq ravishda kirib keldi. B.Blui, J. Keroll, P.Ya.Galperin, V.I.Davidov, N.A.Menchinskaya, Z.I.Kalmokova, L.I. Zankov texnologiyalari mashhur. O'qitishni tashkil qilishning texnologik yondashuvlari V.P.Bospalko, N.F.Talizina, L.M.Fridman, Yu.N.Kulyutkina, G.S.Suxobskoy, T.V.Kudryavtsev, A.M. Matyushkin, M.I.Maxmutov kabi aksariyat psixolog va didaktiklarga taalluqlidir.

Texnologik yondashuvlar tahlili shuni ko'rsatadiki, aksariyat o'qitish texnologiyalari bo'sh texnologiyalanganligi holicha qolib ketmoqda. Bir qator texnologiyalarda esa nazariy asoslar kuchaytirilgan, amaliy tomoni u qadar oydinlashtirilmagan.

T.A.Ballo texnologiyaning bir tomonini, ya'ni o'qitishda topshiriqli yondashuvni yoritadi. Boshqalarida yo kompyuter orqali dasturlashtirilgan o'qitish, yoki o'qitishning muammoli tuzilmasi ajralib turadi.

L.V. Zankov, T.Ya.Galperin, V.I.Davidov tadqiqotlarida bosqichli o'qitishning yaxlit texnologiyalari haqida ham fikr yuritiladi.

1. Pedagogik texnologiyada hali ko'p aniqlanmagan masalalar bor. bu muammoni tadqiq etish o'qitish texnologiyasining tushunchasi va metodologik mohiyatini aniqlash bilan bog'liq.

Ta'lim texnologiyasi deganda ta'limning belgilangan maqsadi va talabaning bilim darajasiga ko'ra o'quv faoliyatini boshqarishning nazariy loyihasi va pedagogik tizimning amalda bo'lishini ta'minlovchi zarur vositalar tizimi tushuniladi.

O'qitishning shaxsga yo'naltirilgan texnologiyasi biror nazariya va maqsad asosida ishlab chiqiladi. Pedagogik tizimning amalda bo'lishi, uning moslanuvchanligi hamda talabaning shaxsiy xususiyatlari, ularning texnologik va individual me'yorlari bilan bog'langan. Bunda ushbu texnologiyalarning moslashuvchanligi, ularning variativligi, talaba xatti-harakatlarining bosqichlilik muhim ahamiyat kasb etadi.

O'qitish texnologiyasi sathida o'quv jarayonining barcha komponentlari yoritiladi.

Shaxsga yo'naltirilgan texnologiya asosida talabalarning intellektual va emotsional-motivatsion rivojlanishi, bilim va kasbiy malakalar shakllanishi, ta'lim jarayoniga qadriyat sifatida yondashish munosabatini ta'minlash, faollikni oshirish, o'z-o'zini anglash va mustaqilligini shakllantirish yotadi.

Bu tadqiqotlarni tahlil qilgan holda ushbu ta'rifni berish mumkin:

Pedagogik texnologiya ta'lim maqsadlariga erishish va shaxsning rivojlanishiga qaratilgan pedagogik faoliyatni muttasil ravishda rivojlantirish tizimi loyihasidir.

Oliy ta'limni isloh qilish bu masalalarga ilmiy asoslangan nazariyalar nuqtayi nazaridan yondashishga majbur etadi. Har qanday loyihalash, o'qitishning ilmiy asoslangan vositalari bo'lgani holda uning texnologikligi hisoblanmaydi.

Loyihalash metodologik funktsiyani bajaradi. U talabning psixik rivojlanish qonuniyatlari, o'quv jarayonining rivojlanish xususiyatlari va pedagogik boshqaruv usullarining tadqiqot vositasi sifatida maydonga chiqadi.

Oliy o'quv yurtida ta'limni takomillashtirish maqsadida pedagogik muloqotning yangi shakllari, axborotlarning tarkibiy qismlarini qayta ishlab chiqish, o'quv faoliyatini boshqarishning yangi shakllari talab qilinadi.

Texnologik taraqqiyot bugungi kunda ijtimoiy jarayonlarni kuzatib borishga qodir eng muhim komponentlardan biridir. Pedagogik ta'lim texnologiyasini yaxshilash jamiyat madaniy saviyasini va uning iqtisodiy qudratini shakllantirish shartidir.

O'qitish texnologiyasi ta'limning faoliyatini ta'minlaydi, bilimlarni mehnat jarayoniga tatbiq etishni ta'minlaydi, pedagogning ongliligini qolipga tushiradi, uning jadal harakat qilishiga va hayot yo'liga ta'sir ko'rsatadi.

Kasbiy o'qitish texnologiyasi shaxsni intizom, iroda va ixtisoslikka bo'lgan qiziqishni yuzaga keltiradi. Mutaxassisga bo'lgan har tomonlama talabni qanoatlantirishga qaratilgan ta'lim texnologiyalari pedagog va talabning hamkorligiga tezlikda moslangan psixologik-pedagogik shart-sharoitlarni amalga oshirishga yo'naltiradi.

Mutaxassislarni kasbiy tayyorlash texnologik tamoyili bo'lajak kasbiga qaratilgan maqsadlar, mazmun funktsiyalari, o'qitish metodlaridir. Shundan kelib chiqqan holda pedagogik texnologiyalar ishlab chiqiladi.

Pedagogik texnologiyalar ta'riflariga bo'lgan turli yondashuvlar shuni ko'rsatadiki, haqiqatdan ham o'qitish texnologiyalari fan va ishlab chiqarish hamda o'quv-pedagogik jarayon oralig'idan o'rin oladi. Bu kasbiy didaktik tayyorgarlik tizimidagi bilimlarning mustaqil sohasi bo'lib, u o'qitishning didaktika nazariyasi va amaliyoti bilan chambarchas bog'langan. U o'quv faoliyatini boshqarish jarayonini loyihalash va konstruksiyalash funktsiyalarini o'zida qamrab oladi.

O'qitish texnologiyasi tarkibiga o'quv jarayonini boshqarishning aniq usullari, boshqarish va o'qitishning ayni istiqbolli tadbirlari haqidagi ham nazariy, ham amaliy bilimlar kiritiladi. O'quv jarayonining borishi sharoitlariga mos ravishda ularning izchilligi belgilanadi.

O'qitish texnologiyasi, o'qitish nazariyasi, o'qitish texnikasi. Ular o'quv faoliyatini boshqarish haqidagi pedagogik sohalardir, ular umumlashtirilgan darajasiga ko'ra amalga oshiriladi.

Pedagogik texnologiya ta'lim istiqbolining jarayonlashtirilgan aspektidir.

O'qitish texnologiyasini belgilash – bu kasbiy faoliyat sohasidagi ta'limiy va takomillashish samarasini ta'minlovchi o'quv jarayonini me'yoriy boshqarib turishdir.

Ilmiy adabiyotlarda pedagogik texnologiyaning uch aspekti to'g'risida fikr yuritiladi: *ilmiy, tavsifiy, amaliy*.

Ilmiy aspektda o'qitishning maqsadi, mazmuni va metodlari ilmiy asoslanadi, pedagogik jarayon loyihalashtiriladi.

Tavsifiy aspektda rejalashtirilgan o'qitish natijalariga erishishning maqsadi, mazmuni, metodlari va vositalarining ishtiroki asosida algoritm jarayoni ishlab chiqiladi.

Amaliy aspektda pedagogik texnologiya jarayoni amalga oshiriladi.

Ta'lim amaliyotiga nisbatan pedagogik texnologiyaning uch sathi belgilanadi: *umumpedagogik, xususiy metodik, lokal (modul)*.

Umumpedagogik texnologiya yaxlit ta'lim jarayonini ifoda qiladi.

Xususiy metodik texnologiya bir fan doirasidagi o'quv-tarbiya jarayonini amalga oshirish metodlari va vositalaridan iborat bo'ladi.

Lokal (modul) texnologiya o'quv tarbiya jarayonining maxsus bo'limlariga texnologiyani tatbiq qilishni ifoda qiladi. Bu texnologiya xususiy didaktik va tarbiyaviy vazifalarni hal qilishga qaratiladi [3,43].

Pedagogikada o'qitish texnologiyalari bilan birga ta'limiy texnologiyalar ham o'rin olgan. Ta'limiy texnologiyalar mazmun-axborot aspektini bildirsa, o'qitish texnologiyasi jarayonga aloqador deb hisoblanadi, ya'ni ular orasida hali ham aniq farqlar belgilanmagan.

Pedagogik texnologiya talabalarining tayyorgarlik darajasiga, ularning axborotlar bilan tanishganligi va amaliy tayyorgarligiga moslangan bo'lishi lozim.

Kasbiy ta'lim tizimida o'qitish texnologiyalari fundamental va amaliy bilimlarning o'zlashtirilishini, harakatlarning reflektivligini aks ettiradi va o'z kasbiy faoliyatini shakllantiradi.

Pedagogik texnologiya o'qituvchi va talaba faoliyati bilan belgilanadi. Faoliyatning bunday turlariga ko'ra pedagogik texnologiyaning tuzilmasi aniqlanadi.

Pedagogik texnologiyaning tuzilmasi. U *kontseptual asos, ta'lim jarayoni mazmuni, texnologik jarayondan* iborat bo'ladi.

Har bir pedagogik texnologiya muayyan ilmiy kontseptsiyaga asoslanadi.

#3, 2020 PEDAGOGIK MAHORAT*ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ МАСТЕРСТВО*PEDAGOGICAL SKILL

Pedagogik texnologiyaning ilmiy kontsepsiyasi ta'lim maqsadlariga erishishning falsafiy, psixologik, ijtimoiy-pedagogik va didaktik asoslashlarni qamrab oladi.

Ta'lim jarayoni mazmuni ta'lim jarayonining umumiy va aniq maqsadlari, o'quv materiali mazmunidan iborat bo'ladi.

Texnologik jarayon o'quv jarayonini tashkil etish, o'qituvchi faoliyati, talaba faoliyati, o'quv jarayonini boshqarish usullari, o'quv jarayoni diagnostikasini qamrab oladi.

Tadqiqotchilar har qanday pedagogik texnologiyalarni qanoatlantiradigan mezonlarni belgilaydilar.

Izchillik pedagogik texnologiyaning mezoni sifatida jarayonning mantiqiyliqi, pedagogik texnologiyaning barcha qismlarining o'zaro bog'liqligi, yaxlitligani o'z ichiga oladi.

Pedagogik texnologiyaning mezonlaridan biri boshqaruvga asoslanganligidir. U o'quv jarayoni diagnostikasi, uni rejalashtirish va amalga oshirishni loyihalash, undagi o'qitish metodlari va vositalari bilan o'zgartirib turishdan iborat bo'ladi.

Pedagogik texnologiyaning samaradorlik mezoni ta'lim jarayonining konkret sharoitlarida olinadigan yuksak natijalarni ko'zda tutadi.

Qayta tiklash pedagogik texnologiyalar mezonlaridan biridir. Unda pedagogik texnologiyalarni boshqa o'quv yurtlarida qo'llash imkoniyati tushuniladi.

Shunday qilib, oliy maktabda mutaxassislarining kasbiy tayyorgarligi murakkab va doimiy harakatdagi tizimni tashkil etadi. Bu tizimda bo'lg'usi o'qituvchining texnologik tayyorgarligi alohida o'rin tutadi. U bo'lusi pedagogning intellektual rivojlanishi, faol o'qishi, ijodiy shaxsning rivojlanishi, tafakkurning kasbiy yo'nalganligini idrok qilish, o'quv-bilish faoliyatini tashkil etishda tadqiqiy (ilmiy) tamoyillarni amalga oshirish bilan bog'langan.

Bo'lg'usi pedagogning texnologik tayyorgarligi oliy o'quv yurtida pedagogik texnologiyalarni amalga oshirishni talab qiladi. Oliy o'quv yurti ta'lim jarayonida foydalaniladigan va keng tarqalgan pedagogik texnologiyalar: muammoli o'qitish, o'qitishning tabaqalashtirilgan va individual texnologiyasi, programmalashtirilgan o'qitish texnologiyasi, kompyuter axborot texnologiyasi, mualliflik texnologiyasidir.

Adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi PF-4947-son Farmoni.
2. Олимов Ш.Ш., Хасанова З.Д. Педагогик технологияларни ўқув-тарбия жараёнига қўллаш. – Т.: «Фан ва технология», 2014. - 184 бет.
3. Olimov Sh. Sh., Durdiyev D.Q. Pedagogik texnologiya. – Buxoro: "Sadridin Salim Buxoriy" Durdona nashryoti, 2019. – 184 b.
4. Roziqov O., Og'ayev S, Mahmudov M., Adizov B. Ta'lim texnologiyasi. – T.: «O'qituvchi», 1999.
5. Сайидахмедов Н.С. Янги педагогик технология моҳияти. // Ж. Халқ таълими. 1991, 1-сон, 97-102 бетлар.